Asia: U 13/2025 vp
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kirjallinen asiantuntijalausunto

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final)

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua. Luonnonsuojeluliitto näkökulmasta Omnibus I-ehdotukset esittää kestävyyslainsäädäntöön muutoksia, jotka vaarantavat säädösten ensisijaisten tavoitteiden toteutumisen merkittävällä tavalla. Tämän lisäksi ehdotuksilla luodaan yrityksille epävarmuutta purkamalla juuri viime kaudella sovittua kestävyyslainsäädäntöä. Valtioneuvoston kanta on sisäisesti ristiriitainen, koska sen mukaan Suomi kannattaa ehdotettuja muutoksia lainsäädäntöön, mutta samalla peräänkuuluttaa sääntelyn ennakoitavuuden turvaamista.

10.2 Kestävyysraportointia koskevat ehdotukset
Luonnonsuojeluliitto korostaa, että yritysten vastuullisuutta tulisi seurata vertailukelpoisella ja läpinäkyvällä raportoinnilla. Ehdotetut kestävyysraportointivelvoitteiden heikentämiset vesittävät tätä tavoitetta merkittävästi.

Suomen tulee vastustaa ehdotettua muutosta, jossa henkilöstömääräraja suuryrityksille nostettaisiin yli 1000 henkilöön. Ehdotus sulkee kestävyysraportoinnin ulkopuolelle arviolta 80 % yrityksistä, joilla olisi aiemmin ollut velvollisuus raportoida. Kestävyysvaikutukset eivät ole sidoksissa ainoastaan yrityksen henkilöstömäärään, ja muutos voi vapauttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia yrityksiä vastuullisuusvelvoitteista.

Luonnonsuojeluliitto suhtautuu kriittisesti siihen, että taksonomiaraportointi muutettaisiin vapaaehtoiseksi yrityksille, joiden liikevaihto tai tase jää alle 450 miljoonan euron. Taksonomian keskeisten periaatteiden, erityisesti ei merkittävää haittaa-periaatteen, tulee säilyä velvoittavina, jotta sääntely pysyy vaikuttavana.

10.3 Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset
Valtioneuvosto kannattaa yritysvastuudirektiivin yksinkertaistamista. Luonnonsuojeluliitto korostaa, että yritysten hallinnollisen taakan vähentämistä ei tule asettaa ympäristönsuojelun edelle. Ehdotetut muutokset heikentävät vakavasti sääntelyn ensisijaisia tavoitteita. Tästä syystä Suomen on tuettava yritysvastuudirektiivin säädösten säilyttämistä nykymuodossaan ja vastustettava siihen esitettyjä heikennyksiä.

Luonnonsuojeluliitto katsoo, että yritysten huolellisuusvelvoitteita vesitetään ehdottamalla haitallisten vaikutusten tunnistamiseen liittyvän perusteellisen arvioinnin rajaamista pääsääntöisesti omaan toimintaan, tytäryhtiöiden toimintaan ja liiketoimintaketjun ensimmäiseen portaaseen. Suurin osa yritysten aiheuttamista ympäristöloukkauksista kuitenkin tapahtuu sääntelyn ulkopuolelle jäävän laajemman tuotantoketjun varrella. Ehdotus on ristiriidassa huolellisuusvelvoitteen riskiperusteisuuden sekä kansainvälisten yritysvastuustandardien kanssa, joiden mukaan huolellisuusvelvoite arvoketjussa tulee toteuttaa siellä missä riskit ovat suurimpia.

Luonnonsuojeluliitto on huolissaan siitä, että yrityksillä ei enää olisi velvollisuutta purkaa liikesuhdetta viimeisenä keinona edes tapauksissa, joissa väärinkäytösten jatkuminen on mahdollista tai todennäköistä. Tämä vesittää yritysvastuun periaatteita, ja yritykset voivat käytännössä jatkaa yhteistyötä toimijoiden kanssa, jotka aiheuttavat haittaa ympäristölle.

Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta sidosryhmän määritelmän kaventaminen heikentää merkittävästi mahdollisuuksia saattaa yritykset vastuuseen aiheuttamistaan ympäristöloukkauksista. Määritelmän rajaus käytännössä tarkoittaa, että esimerkiksi kansalaisjärjestöt rajataan määritelmän ulkopuolelle. Suomen tulisi vastustaa ehdotettuja muutoksia, koska ehdotus käytännössä vähentäisi velvoitteita kuulla laajasti sidosryhmiä, ja siten myös estäisi järjestöjä puuttumasta mahdollisiin ympäristöloukkauksiin.

Luonnonsuojeluliitto pitää ongelmallisena yritysvastuudirektiivin esitettyä muutosta, jonka mukaan yrityksiltä edellytetään ainoastaan ilmastosiirtymäsuunnitelmien laatimista, ei niiden toteuttamista. Tämä heikentää heikentää ilmastosuunnitelmien käytännön vaikuttavuutta ilmastohyötyihin tai konkreettisiin muutoksiin yritysten liiketoiminnassa.

Mikäli yritykset tarvitsevat yritysvastuudirektiivin kestävyysraportointivelvoitteiden toimeenpanossa enemmän yhtenäisyyttä tai ohjeistusta, komission tulisi toteuttaa se laatimalla tulkinta- ja soveltamisohjeita, sekä arvioimalla lainsäädännön vaikuttavuutta jo olemassa olevien menetelmien mukaisesti. Lainsäädännön muuttaminen ei ole ratkaisu, se lisää vain epävarmuutta ympäristön ja ihmisoikeuksien kustannuksella.

10.4 Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset
Hiilirajamekanismin osalta ehdotetaan, että mekanismissa otettaisiin käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin massaan perustuva kynnysarvo, joka olisi 50 tonnia maahantuojaa kohti vuodessa. Uuden kynnysarvon käyttöönoton myötä pieniä lähetyseriä tuovat CBAM-maahantuojat, eli pääasiassa pienet ja keskisuuret yritykset ja yksityishenkilöt, vapautuisivat CBAM-velvoitteista. Valtioneuvosto pitää hiilirajamekanismin yksinkertaistamisen esitystä tarpeellisena. Luonnonsuojeluliitto toteaa, että esitetyt muutokset keventävät hallinnollista taakkaa ilman merkittäviä vaikutuksia ilmaston kannalta, joten muutos on kannatettava.

Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä, ettei hiilirajamekanismia tai siihen liittyvää sääntelyä muuteta muilta osin, ja että sen toimeenpanossa pysytään suunnitellussa aikataulussa.

Lisätietoja:
Ilmastoasiantuntija Nelli Immonen, nelli.immonen@sll.fi, 045 7885 2037